

# Групи. Кільця. Поля

Лектор — доц. Шапочка Ігор

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»  
Факультет математики та цифрових технологій  
Кафедра алгебри та диференціальних рівнянь

1 листопада 2022 року

Нехай  $M$  — будь-яка непорожня множина.

Нехай  $M$  — будь-яка непорожня множина.

### Означення 1

**Бінарною алгебраїчною операцією** на множині  $M$  називається довільне відображення  $\tau : M \times M \rightarrow M$ .

Нехай  $M$  — будь-яка непорожня множина.

### Означення 1

**Бінарною алгебраїчною операцією** на множині  $M$  називається довільне відображення  $\tau : M \times M \rightarrow M$ . Образ  $\tau(a, b)$  впорядкованої пари  $(a, b) \in M \times M$

Нехай  $M$  — будь-яка непорожня множина.

### Означення 1

**Бінарною алгебраїчною операцією** на множині  $M$  називається довільне відображення  $\tau : M \times M \rightarrow M$ . Образ  $\tau(a, b)$  впорядкованої пари  $(a, b) \in M \times M$  позначають іноді через  $a\tau b$ ,

Нехай  $M$  — будь-яка непорожня множина.

## Означення 1

**Бінарною алгебраїчною операцією** на множині  $M$  називається довільне відображення  $\tau : M \times M \rightarrow M$ . Образ  $\tau(a, b)$  впорядкованої пари  $(a, b) \in M \times M$  позначають іноді через  $a\tau b$ , а ще частіше бінарну операцію на  $M$  позначають деяким спеціальним символом:

$$+, \cdot, *, \star, \circ, \heartsuit, \cap, \cup, \vee, \wedge, \diamond, \oplus, \otimes, \odot, \dots$$

Нехай  $M$  — будь-яка непорожня множина.

## Означення 1

**Бінарною алгебраїчною операцією** на множині  $M$  називається довільне відображення  $\tau : M \times M \rightarrow M$ . Образ  $\tau(a, b)$  впорядкованої пари  $(a, b) \in M \times M$  позначають іноді через  $a\tau b$ , а ще частіше бінарну операцію на  $M$  позначають деяким спеціальним символом:

$$+, \cdot, *, \star, \circ, \heartsuit, \cap, \cup, \vee, \wedge, \diamond, \oplus, \otimes, \odot, \dots$$

У перших двох випадках образи  $a + b$  та  $a \cdot b$  (або просто  $ab$ ) пари  $(a, b) \in M \times M$  будемо називати відповідно *сумою* та *добутком* елементів  $a, b \in M$ ,

Нехай  $M$  — будь-яка непорожня множина.

## Означення 1

**Бінарною алгебраїчною операцією** на множині  $M$  називається довільне відображення  $\tau : M \times M \rightarrow M$ . Образ  $\tau(a, b)$  впорядкованої пари  $(a, b) \in M \times M$  позначають іноді через  $a\tau b$ , а ще частіше бінарну операцію на  $M$  позначають деяким спеціальним символом:

$$+, \cdot, *, \star, \circ, \heartsuit, \cap, \cup, \vee, \wedge, \diamond, \oplus, \otimes, \odot, \dots$$

У перших двох випадках образи  $a + b$  та  $a \cdot b$  (або просто  $ab$ ) пари  $(a, b) \in M \times M$  будемо називати відповідно *сумою* та *добутком* елементів  $a, b \in M$ , а самі операції  $\cdot$  та  $+$  — відповідно множенням та додаванням.



Нехай  $M$  — будь-яка непорожня множина.

### Означення 1

**Бінарною алгебраїчною операцією** на множині  $M$  називається довільне відображення  $\tau : M \times M \rightarrow M$ . Образ  $\tau(a, b)$  впорядкованої пари  $(a, b) \in M \times M$  позначають іноді через  $a\tau b$ , а ще частіше бінарну операцію на  $M$  позначають деяким спеціальним символом:

$$+, \cdot, *, \star, \circ, \heartsuit, \cap, \cup, \vee, \wedge, \diamond, \oplus, \otimes, \odot, \dots$$

У перших двох випадках образи  $a + b$  та  $a \cdot b$  (або просто  $ab$ ) пари  $(a, b) \in M \times M$  будемо називати відповідно *сумою* та *добутком* елементів  $a, b \in M$ , а самі операції  $\cdot$  та  $+$  — відповідно множенням та додаванням.

### Зауваження 1

Названі вище операції — умовні. На множині  $M$  може бути задано декілька алгебраїчних операцій.

# Приклад 1.

Прикладом бінарної алгебраїчної операції є «звичне» додавання натуральних чисел,

# Приклад 1.

Прикладом бінарної алгебраїчної операції є «звичне» додавання натуральних чисел, тобто відображення  $+$  :  $\mathbb{N} \times \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ ,

# Приклад 1.

Прикладом бінарної алгебраїчної операції є «звичне» додавання натуральних чисел, тобто відображення  $+$  :  $\mathbb{N} \times \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ , задане за правилом:

$$+(1, 1) = 1 + 1 = 2,$$

# Приклад 1.

Прикладом бінарної алгебраїчної операції є «звичне» додавання натуральних чисел, тобто відображення  $+$  :  $\mathbb{N} \times \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ , задане за правилом:

$$+(1, 1) = 1 + 1 = 2, \quad +(1, 2) = 1 + 2 = 3,$$

# Приклад 1.

Прикладом бінарної алгебраїчної операції є «звичне» додавання натуральних чисел, тобто відображення  $+$  :  $\mathbb{N} \times \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ , задане за правилом:

$$\begin{array}{llll} +(1, 1) = 1 + 1 = 2, & +(1, 2) = 1 + 2 = 3, & +(1, 3) = 1 + 3 = 4, & \dots \\ +(2, 1) = 2 + 1 = 3, & +(2, 2) = 2 + 2 = 4, & +(2, 3) = 2 + 3 = 5, & \dots \\ +(3, 1) = 3 + 1 = 4, & +(3, 2) = 3 + 2 = 5, & +(3, 3) = 3 + 3 = 6, & \dots \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots \end{array}$$

## Приклад 2.

Прикладом бінарної алгебраїчної операції є додавання

$$+ : \mathcal{D} \times \mathcal{D} \rightarrow \mathcal{D}$$

десяткових цифр, тобто елементів множини

$$\mathcal{D} = \{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\},$$

## Приклад 2.

Прикладом бінарної алгебраїчної операції є додавання

$$+ : \mathcal{D} \times \mathcal{D} \rightarrow \mathcal{D}$$

десяткових цифр, тобто елементів множини

$$\mathcal{D} = \{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\},$$

задане за правилом:

$$\begin{array}{cccccc} 0 + 0 = 0, & 0 + 1 = 1, & 0 + 2 = 2, & \dots, & 0 + 9 = 9, \\ 1 + 0 = 1, & 1 + 1 = 2, & 1 + 2 = 3, & \dots, & 1 + 9 = 0, \\ 2 + 0 = 2, & 2 + 1 = 3, & 2 + 2 = 4, & \dots, & 2 + 9 = 1, \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 8 + 0 = 8, & 8 + 1 = 9, & 8 + 2 = 0, & \dots, & 8 + 9 = 7, \\ 9 + 0 = 9, & 9 + 1 = 0, & 9 + 2 = 1, & \dots, & 9 + 9 = 8. \end{array}$$



## Приклад 3.

Натуральні числа можна представляти різним чином, зокрема використовуючи римську систему числення, яка базується на використанні латинських літер:

$$\mathbb{N} \cong \{I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, \dots, \\ \dots, L, \dots, C, \dots, D, \dots, M, \dots\}.$$

## Приклад 3.

Натуральні числа можна представляти різним чином, зокрема використовуючи римську систему числення, яка базується на використанні латинських літер:

$$\mathbb{N} \cong \{I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, \dots, \\ \dots, L, \dots, C, \dots, D, \dots, M, \dots\}.$$

«Звична» операція додавання натуральних чисел, записаних у римській формі вимагає більш детального пояснення.

## Приклад 3.

Натуральні числа можна представляти різним чином, зокрема використовуючи римську систему числення, яка базується на використанні латинських літер:

$$\mathbb{N} \cong \{I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, \dots, \\ \dots, L, \dots, C, \dots, D, \dots, M, \dots\}.$$

«Звична» операція додавання натуральних чисел, записаних у римській формі вимагає більш детального пояснення. Тому наведемо тільки деякі приклади:

$$I + II = III,$$

## Приклад 3.

Натуральні числа можна представляти різним чином, зокрема використовуючи римську систему числення, яка базується на використанні латинських літер:

$$\mathbb{N} \cong \{I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, \dots, \\ \dots, L, \dots, C, \dots, D, \dots, M, \dots\}.$$

«Звична» операція додавання натуральних чисел, записаних у римській формі вимагає більш детального пояснення. Тому наведемо тільки деякі приклади:

$$I + II = III, \quad II + III = V,$$

## Приклад 3.

Натуральні числа можна представляти різним чином, зокрема використовуючи римську систему числення, яка базується на використанні латинських літер:

$$\mathbb{N} \cong \{I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, \dots, \\ \dots, L, \dots, C, \dots, D, \dots, M, \dots\}.$$

«Звична» операція додавання натуральних чисел, записаних у римській формі вимагає більш детального пояснення. Тому наведемо тільки деякі приклади:

$$I + II = III, \quad II + III = V, \quad XXV + XLII = LXVII.$$

## Приклад 4.

Двійкова система числення, яка використовується у сучасних ЕОМ базується на бінарних алгебраїчних операціях додавання і множення, заданих на множині

$$\mathbb{F}_2 = \{0, 1\},$$

заданих наступними таблицями:

+	0	1
0	0	1
1	1	0

·	0	1
0	0	0
1	0	1

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ ,

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ ,



## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**,

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) алгебраїчна операція є асоціативною,

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;
- 2) **існує одиничний елемент**,

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;
- 2) **існує одиничний елемент**, тобто існує такий елемент  $e$  множини  $G$ ,

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;
- 2) **існує одиничний елемент**, тобто існує такий елемент  $e$  множини  $G$ , що для довільного елемента  $a \in G$  справджуються рівності  $a \cdot e = e \cdot a = a$ ;

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;
- 2) **існує одиничний елемент**, тобто існує такий елемент  $e$  множини  $G$ , що для довільного елемента  $a \in G$  справджуються рівності  $a \cdot e = e \cdot a = a$ ;
- 3) для всякого елемента  $a \in G$

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;
- 2) **існує одиничний елемент**, тобто існує такий елемент  $e$  множини  $G$ , що для довільного елемента  $a \in G$  справджуються рівності  $a \cdot e = e \cdot a = a$ ;
- 3) для всякого елемента  $a \in G$  існує **обернений елемент**  $a^{-1}$  із множини  $G$ ,



## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;
- 2) **існує одиничний елемент**, тобто існує такий елемент  $e$  множини  $G$ , що для довільного елемента  $a \in G$  справджуються рівності  $a \cdot e = e \cdot a = a$ ;
- 3) для всякого елемента  $a \in G$  існує **обернений елемент**  $a^{-1}$  із множини  $G$ , тобто такий елемент, що  $a \cdot a^{-1} = a^{-1} \cdot a = e$ .

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;
- 2) **існує одиничний елемент**, тобто існує такий елемент  $e$  множини  $G$ , що для довільного елемента  $a \in G$  справджуються рівності  $a \cdot e = e \cdot a = a$ ;
- 3) для всякого елемента  $a \in G$  існує **обернений елемент**  $a^{-1}$  із множини  $G$ , тобто такий елемент, що  $a \cdot a^{-1} = a^{-1} \cdot a = e$ .

## Зауваження 2

Якщо множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція додавання, є групою,

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;
- 2) **існує одиничний елемент**, тобто існує такий елемент  $e$  множини  $G$ , що для довільного елемента  $a \in G$  справджуються рівності  $a \cdot e = e \cdot a = a$ ;
- 3) для всякого елемента  $a \in G$  існує **обернений елемент**  $a^{-1}$  із множини  $G$ , тобто такий елемент, що  $a \cdot a^{-1} = a^{-1} \cdot a = e$ .

## Зауваження 2

Якщо множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція додавання, є групою, тоді одиничний елемент групи  $G$  будемо називати **нульовим**,

## Означення 2

Непорожня множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція множення  $\cdot : G \times G \rightarrow G$ , називається **групою**, якщо виконуються наступні умови:

- 1) **алгебраїчна операція є асоціативною**, тобто для довільних елементів  $a, b, c \in G$  справджується рівність  $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$ ;
- 2) **існує одиничний елемент**, тобто існує такий елемент  $e$  множини  $G$ , що для довільного елемента  $a \in G$  справджуються рівності  $a \cdot e = e \cdot a = a$ ;
- 3) для всякого елемента  $a \in G$  існує **обернений елемент**  $a^{-1}$  із множини  $G$ , тобто такий елемент, що  $a \cdot a^{-1} = a^{-1} \cdot a = e$ .

## Зауваження 2

Якщо множина  $G$ , на якій задана бінарна алгебраїчна операція додавання, є групою, тоді одиничний елемент групи  $G$  будемо називати **нульовим**, а обернений елемент до елемента  $a \in G$  — **протилежним до  $a$**  і позначатимемо його через  $-a$ .

### Означення 3

Якщо для довільних елементів  $a, b$  групи  $G$  справджується рівність  $ab = ba$ ,

### Означення 3

Якщо для довільних елементів  $a, b$  групи  $G$  справджується рівність  $ab = ba$ , то група  $G$  називається **абелевою**.

### Означення 3

Якщо для довільних елементів  $a, b$  групи  $G$  справджується рівність  $ab = ba$ , то група  $G$  називається **абелевою**.

### Означення 4

Група  $G$  називається **скінченною**, якщо множина  $G$  є скінченною.

### Означення 3

Якщо для довільних елементів  $a, b$  групи  $G$  справджується рівність  $ab = ba$ , то група  $G$  називається **абелевою**.

### Означення 4

Група  $G$  називається **скінченною**, якщо множина  $G$  є скінченною. Число елементів множини  $G$  називається **порядком групи  $G$**  і позначається  $|G|$ .



### Означення 3

Якщо для довільних елементів  $a, b$  групи  $G$  справджується рівність  $ab = ba$ , то група  $G$  називається **абелевою**.

### Означення 4

Група  $G$  називається **скінченною**, якщо множина  $G$  є скінченною. Число елементів множини  $G$  називається **порядком групи  $G$**  і позначається  $|G|$ .

### Означення 5

Нехай  $G_1$  та  $G_2$  — групи, на яких задано бінарні алгебраїчні операції множення відповідно  $\cdot$  та  $*$ .

### Означення 3

Якщо для довільних елементів  $a, b$  групи  $G$  справджується рівність  $ab = ba$ , то група  $G$  називається **абелевою**.

### Означення 4

Група  $G$  називається **скінченною**, якщо множина  $G$  є скінченною. Число елементів множини  $G$  називається **порядком групи  $G$**  і позначається  $|G|$ .

### Означення 5

Нехай  $G_1$  та  $G_2$  — групи, на яких задано бінарні алгебраїчні операції множення відповідно  $\cdot$  та  $*$ . Група  $G_1$  називається **ізоморфною** групі  $G_2$ ,

### Означення 3

Якщо для довільних елементів  $a, b$  групи  $G$  справджується рівність  $ab = ba$ , то група  $G$  називається **абелевою**.

### Означення 4

Група  $G$  називається **скінченною**, якщо множина  $G$  є скінченною. Число елементів множини  $G$  називається **порядком групи  $G$**  і позначається  $|G|$ .

### Означення 5

Нехай  $G_1$  та  $G_2$  — групи, на яких задано бінарні алгебраїчні операції множення відповідно  $\cdot$  та  $*$ . Група  $G_1$  називається **ізоморфною** групі  $G_2$ , якщо існує бієктивне відображення  $f : G_1 \rightarrow G_2$  таке,

### Означення 3

Якщо для довільних елементів  $a, b$  групи  $G$  справджується рівність  $ab = ba$ , то група  $G$  називається **абелевою**.

### Означення 4

Група  $G$  називається **скінченною**, якщо множина  $G$  є скінченною. Число елементів множини  $G$  називається **порядком групи  $G$**  і позначається  $|G|$ .

### Означення 5

Нехай  $G_1$  та  $G_2$  — групи, на яких задано бінарні алгебраїчні операції множення відповідно  $\cdot$  та  $*$ . Група  $G_1$  називається **ізоморфною** групі  $G_2$ , якщо існує бієктивне відображення  $f : G_1 \rightarrow G_2$  таке, що

$$f(a \cdot b) = f(a) * f(b)$$

для будь-яких елементів  $a, b \in G_1$ .

### Означення 3

Якщо для довільних елементів  $a, b$  групи  $G$  справджується рівність  $ab = ba$ , то група  $G$  називається **абелевою**.

### Означення 4

Група  $G$  називається **скінченною**, якщо множина  $G$  є скінченною. Число елементів множини  $G$  називається **порядком групи  $G$**  і позначається  $|G|$ .

### Означення 5

Нехай  $G_1$  та  $G_2$  — групи, на яких задано бінарні алгебраїчні операції множення відповідно  $\cdot$  та  $*$ . Група  $G_1$  називається **ізоморфною** групі  $G_2$ , якщо існує бієктивне відображення  $f : G_1 \rightarrow G_2$  таке, що

$$f(a \cdot b) = f(a) * f(b)$$

для будь-яких елементів  $a, b \in G_1$ . Ізоморфізм групи  $G_1$  групі  $G_2$  будемо символічно позначати  $G_1 \cong G_2$ .

## Означення 6

Підмножина  $H$  групи  $G$  називається **підгрупою** групи  $G$ ,

## Означення 6

Підмножина  $H$  групи  $G$  називається **підгрупою** групи  $G$ , якщо відносно алгебраїчної операції, заданої на  $G$ ,

## Означення 6

Підмножина  $H$  групи  $G$  називається **підгрупою** групи  $G$ , якщо відносно алгебраїчної операції, заданої на  $G$ , множина  $H$  є групою.



## Означення 6

Підмножина  $H$  групи  $G$  називається **підгрупою** групи  $G$ , якщо відносно алгебраїчної операції, заданої на  $G$ , множина  $H$  є групою.

## Теорема 1

*Підмножина  $H$  групи  $G$  є підгрупою групи  $G$*

## Означення 6

Підмножина  $H$  групи  $G$  називається **підгрупою** групи  $G$ , якщо відносно алгебраїчної операції, заданої на  $G$ , множина  $H$  є групою.

## Теорема 1

*Підмножина  $H$  групи  $G$  є підгрупою групи  $G$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $H$  виконуються такі умови:*

## Означення 6

Підмножина  $H$  групи  $G$  називається **підгрупою** групи  $G$ , якщо відносно алгебраїчної операції, заданої на  $G$ , множина  $H$  є групою.

## Теорема 1

*Підмножина  $H$  групи  $G$  є підгрупою групи  $G$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $H$  виконуються такі умови: 1)  $ab \in H$ ;*

## Означення 6

Підмножина  $H$  групи  $G$  називається **підгрупою** групи  $G$ , якщо відносно алгебраїчної операції, заданої на  $G$ , множина  $H$  є групою.

## Теорема 1

*Підмножина  $H$  групи  $G$  є підгрупою групи  $G$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $H$  виконуються такі умови: 1)  $ab \in H$ ; 2)  $a^{-1} \in H$ .*

## Означення 7

Непорожня множина  $K$ ,

## Означення 7

Непорожня множина  $K$ , на якій задано дві бінарні алгебраїчні операції додавання і множення,

## Означення 7

Непорожня множина  $K$ , на якій задано дві бінарні алгебраїчні операції додавання і множення, називається **кільцем**,

## Означення 7

Непорожня множина  $K$ , на якій задано дві бінарні алгебраїчні операції додавання і множення, називається **кільцем**, якщо виконуються такі умови:



## Означення 7

Непорожня множина  $K$ , на якій задано дві бінарні алгебраїчні операції додавання і множення, називається **кільцем**, якщо виконуються такі умови:

- 1) множина  $K$  відносно операції додавання є абелевою групою

## Означення 7

Непорожня множина  $K$ , на якій задано дві бінарні алгебраїчні операції додавання і множення, називається **кільцем**, якщо виконуються такі умови:

- 1) множина  $K$  відносно операції додавання є абелевою групою (цю групу називатимемо **адитивною групою кільця**);

## Означення 7

Непорожня множина  $K$ , на якій задано дві бінарні алгебраїчні операції додавання і множення, називається **кільцем**, якщо виконуються такі умови:

- 1) множина  $K$  відносно операції додавання є абелевою групою (цю групу називатимемо **адитивною групою кільця**);
- 2) бінарна алгебраїчна операція множення є асоціативною,

## Означення 7

Непорожня множина  $K$ , на якій задано дві бінарні алгебраїчні операції додавання і множення, називається **кільцем**, якщо виконуються такі умови:

- 1) множина  $K$  відносно операції додавання є абелевою групою (цю групу називатимемо **адитивною групою кільця**);
- 2) бінарна алгебраїчна операція множення є асоціативною, тобто для довільних елементів  $a, b, c$  множини  $K$  справджується рівність

$$(ab)c = a(bc);$$

## Означення 7

Непорожня множина  $K$ , на якій задано дві бінарні алгебраїчні операції додавання і множення, називається **кільцем**, якщо виконуються такі умови:

- 1) множина  $K$  відносно операції додавання є абелевою групою (цю групу називатимемо **адитивною групою кільця**);
- 2) бінарна алгебраїчна операція множення є асоціативною, тобто для довільних елементів  $a, b, c$  множини  $K$  справджується рівність

$$(ab)c = a(bc);$$

- 3) бінарні алгебраїчні операції додавання і множення пов'язані дистрибутивними законами,

## Означення 7

Непорожня множина  $K$ , на якій задано дві бінарні алгебраїчні операції додавання і множення, називається **кільцем**, якщо виконуються такі умови:

- 1) множина  $K$  відносно операції додавання є абелевою групою (цю групу називатимемо **адитивною групою кільця**);
- 2) бінарна алгебраїчна операція множення є асоціативною, тобто для довільних елементів  $a, b, c$  множини  $K$  справджується рівність

$$(ab)c = a(bc);$$

- 3) бінарні алгебраїчні операції додавання і множення пов'язані дистрибутивними законами, тобто для довільних елементів  $a, b, c$  множини  $K$  справджуються рівності

$$a(b + c) = ab + ac, \quad (a + b)c = ac + bc.$$

## Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**,

## Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .



## Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

## Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**,

## Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

## Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що

## Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

## Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

### Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 10

Нехай  $K$  — кільце з одиницею.

### Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

### Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 10

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $a$  кільця  $K$  називається **оборотним**,

### Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

### Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 10

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $a$  кільця  $K$  називається **оборотним**, якщо існує елемент  $b \in K$  такий, що

### Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

### Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 10

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $a$  кільця  $K$  називається **оборотним**, якщо існує елемент  $b \in K$  такий, що  $ab = ba = 1$ .

### Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

### Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 10

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $a$  кільця  $K$  називається **оборотним**, якщо існує елемент  $b \in K$  такий, що  $ab = ba = 1$ .

### Означення 11

Нехай  $K$  — кільце з одиницею.



### Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

### Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 10

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $a$  кільця  $K$  називається **оборотним**, якщо існує елемент  $b \in K$  такий, що  $ab = ba = 1$ .

### Означення 11

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $b$  кільця  $K$  називається **оберненням** до елемента  $a$  цього ж кільця,

### Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

### Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 10

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $a$  кільця  $K$  називається **оборотним**, якщо існує елемент  $b \in K$  такий, що  $ab = ba = 1$ .

### Означення 11

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $b$  кільця  $K$  називається **оберненням** до елемента  $a$  цього ж кільця, якщо

### Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

### Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 10

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $a$  кільця  $K$  називається **оборотним**, якщо існує елемент  $b \in K$  такий, що  $ab = ba = 1$ .

### Означення 11

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $b$  кільця  $K$  називається **оберненням** до елемента  $a$  цього ж кільця, якщо  $ab = ba = 1$ .

### Означення 8

Кільце  $K$  називається **комутативним**, якщо  $ab = ba$  для довільних елементів  $a, b \in K$ .

### Означення 9

Кільце  $K$  називається **кільцем з одиницею**, якщо в кільці  $K$  існує елемент (позначатимемо його звичною одиницею)  $1$  такий, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного елемента  $a \in K$ .

### Означення 10

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $a$  кільця  $K$  називається **оборотним**, якщо існує елемент  $b \in K$  такий, що  $ab = ba = 1$ .

### Означення 11

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Елемент  $b$  кільця  $K$  називається **оберненим** до елемента  $a$  цього ж кільця, якщо  $ab = ba = 1$ .

Якщо  $a$  — оборотний елемент кільця  $K$ , то обернений до нього елемент позначатимемо  $a^{-1}$ .

## Теорема 2

*Нехай  $K$  — кільце з одиницею.*

## Теорема 2

*Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Множина всіх оборотних елементів кільця  $K$  відносно бінарної алгебраїчної операції множення елементів цього кільця є групою.*

## Теорема 2

*Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Множина всіх оборотних елементів кільця  $K$  відносно бінарної алгебраїчної операції множення елементів цього кільця є групою.*

## Означення 12

Групу всіх оборотних елементів кільця  $K$  з одиницею називають **мультиплікативною групою кільця  $K$**  і позначають  $K^*$ .

## Теорема 2

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Множина всіх оборотних елементів кільця  $K$  відносно бінарної алгебраїчної операції множення елементів цього кільця є групою.

## Означення 12

Групу всіх оборотних елементів кільця  $K$  з одиницею називають **мультиплікативною групою кільця  $K$**  і позначають  $K^*$ .

## Означення 13

Кільце  $K_1$  називається **ізоморфним** кільцю  $K_2$ ,



## Теорема 2

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Множина всіх оборотних елементів кільця  $K$  відносно бінарної алгебраїчної операції множення елементів цього кільця є групою.

## Означення 12

Групу всіх оборотних елементів кільця  $K$  з одиницею називають **мультіплікативною групою кільця  $K$**  і позначають  $K^*$ .

## Означення 13

Кільце  $K_1$  називається **ізоморфним** кільцю  $K_2$ , якщо існує бієктивне відображення  $f : K_1 \rightarrow K_2$  таке, що

## Теорема 2

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Множина всіх оборотних елементів кільця  $K$  відносно бінарної алгебраїчної операції множення елементів цього кільця є групою.

## Означення 12

Групу всіх оборотних елементів кільця  $K$  з одиницею називають **мультиплікативною групою кільця  $K$**  і позначають  $K^*$ .

## Означення 13

Кільце  $K_1$  називається **ізоморфним** кільцю  $K_2$ , якщо існує бієктивне відображення  $f : K_1 \rightarrow K_2$  таке, що

$$f(a + b) = f(a) + f(b),$$

## Теорема 2

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Множина всіх оборотних елементів кільця  $K$  відносно бінарної алгебраїчної операції множення елементів цього кільця є групою.

## Означення 12

Групу всіх оборотних елементів кільця  $K$  з одиницею називають **мультиплікативною групою кільця  $K$**  і позначають  $K^*$ .

## Означення 13

Кільце  $K_1$  називається **ізоморфним** кільцю  $K_2$ , якщо існує бієктивне відображення  $f : K_1 \rightarrow K_2$  таке, що

$$f(a + b) = f(a) + f(b), \quad f(ab) = f(a)f(b)$$

для довільних елементів  $a, b \in K_1$ .

## Теорема 2

Нехай  $K$  — кільце з одиницею. Множина всіх оборотних елементів кільця  $K$  відносно бінарної алгебраїчної операції множення елементів цього кільця є групою.

## Означення 12

Групу всіх оборотних елементів кільця  $K$  з одиницею називають **мультиплікативною групою кільця  $K$**  і позначають  $K^*$ .

## Означення 13

Кільце  $K_1$  називається **ізоморфним** кільцю  $K_2$ , якщо існує бієктивне відображення  $f : K_1 \rightarrow K_2$  таке, що

$$f(a + b) = f(a) + f(b), \quad f(ab) = f(a)f(b)$$

для довільних елементів  $a, b \in K_1$ . Ізоморфізм кільця  $K_1$  кільцю  $K_2$  також будемо символічно позначати  $K_1 \cong K_2$ .

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ ,

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$*



## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $R$  виконуються такі умови:*

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $R$  виконуються такі умови: 1)  $a+b \in R$ ;*

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $R$  виконуються такі умови: 1)  $a+b \in R$ ; 2)  $-a \in R$ ;*

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $R$  виконуються такі умови: 1)  $a+b \in R$ ; 2)  $-a \in R$ ; 3)  $ab \in R$ .*

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $R$  виконуються такі умови: 1)  $a+b \in R$ ; 2)  $-a \in R$ ; 3)  $ab \in R$ .*

## Означення 15

Комутативне кільце  $P$  з одиницею називається **полем**,

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $R$  виконуються такі умови: 1)  $a+b \in R$ ; 2)  $-a \in R$ ; 3)  $ab \in R$ .*

## Означення 15

Комутативне кільце  $P$  з одиницею називається **полем**, якщо довільний ненульовий елемент кільця  $P$  є оборотним,

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $R$  виконуються такі умови: 1)  $a+b \in R$ ; 2)  $-a \in R$ ; 3)  $ab \in R$ .*

## Означення 15

Комутативне кільце  $P$  з одиницею називається **полем**, якщо довільний ненульовий елемент кільця  $P$  є оборотним, тобто  $P^* = P \setminus \{0\}$ .

## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $R$  виконуються такі умови: 1)  $a+b \in R$ ; 2)  $-a \in R$ ; 3)  $ab \in R$ .*

## Означення 15

Комутативне кільце  $P$  з одиницею називається **полем**, якщо довільний ненульовий елемент кільця  $P$  є оборотним, тобто  $P^* = P \setminus \{0\}$ .

## Означення 16

Якщо поле  $P$  є підкільцем поля  $F$ , то кажуть, що  $P$  — **підполе** поля  $F$ .



## Означення 14

Підмножина  $R$  кільця  $K$  називається **підкільцем** кільця  $K$ , якщо відносно алгебраїчних операцій, заданих на  $K$ ,  $R$  є кільцем.

## Теорема 3

*Підмножина  $R$  кільця  $K$  є підкільцем кільця  $K$  тоді і тільки тоді, коли для довільних елементів  $a$  і  $b$  із  $R$  виконуються такі умови: 1)  $a+b \in R$ ; 2)  $-a \in R$ ; 3)  $ab \in R$ .*

## Означення 15

Комутативне кільце  $P$  з одиницею називається **полем**, якщо довільний ненульовий елемент кільця  $P$  є оборотним, тобто  $P^* = P \setminus \{0\}$ .

## Означення 16

Якщо поле  $P$  є підкільцем поля  $F$ , то кажуть, що  $P$  — **підполе** поля  $F$ . Поле  $P_1$  називається **ізоморфним** полю  $P_2$ , якщо кільце  $P_1$  ізоморфне кільцю  $P_2$ .

1. Довести, що множина  $\mathbb{Z}$  всіх цілих чисел відносно звичайної операції додавання цілих чисел є групою і не є групою відносно звичайної операції множення. Привести приклад бінарної алгебраїчної операції, заданої на  $\mathbb{Z}$ , яка б не задовольняла асоціативній властивості.

1. Довести, що множина  $\mathbb{Z}$  всіх цілих чисел відносно звичайної операції додавання цілих чисел є групою і не є групою відносно звичайної операції множення. Привести приклад бінарної алгебраїчної операції, заданої на  $\mathbb{Z}$ , яка б не задовольняла асоціативній властивості.

**Розв'язання.** Очевидно, операція додавання цілих чисел є бінарною алгебраїчною операцією на  $\mathbb{Z}$ ,

1. Довести, що множина  $\mathbb{Z}$  всіх цілих чисел відносно звичайної операції додавання цілих чисел є групою і не є групою відносно звичайної операції множення. Привести приклад бінарної алгебраїчної операції, заданої на  $\mathbb{Z}$ , яка б не задовольняла асоціативній властивості.

**Розв'язання.** Очевидно, операція додавання цілих чисел є бінарною алгебраїчною операцією на  $\mathbb{Z}$ , оскільки за означенням сумою цілих чисел є ціле число.

1. Довести, що множина  $\mathbb{Z}$  всіх цілих чисел відносно звичайної операції додавання цілих чисел є групою і не є групою відносно звичайної операції множення. Привести приклад бінарної алгебраїчної операції, заданої на  $\mathbb{Z}$ , яка б не задовольняла асоціативній властивості.

**Розв'язання.** Очевидно, операція додавання цілих чисел є бінарною алгебраїчною операцією на  $\mathbb{Z}$ , оскільки за означенням сумою цілих чисел є ціле число. Далі, добре відомо, що ця операція задовольняє асоціативній властивості,

1. Довести, що множина  $\mathbb{Z}$  всіх цілих чисел відносно звичайної операції додавання цілих чисел є групою і не є групою відносно звичайної операції множення. Привести приклад бінарної алгебраїчної операції, заданої на  $\mathbb{Z}$ , яка б не задовольняла асоціативній властивості.

**Розв'язання.** Очевидно, операція додавання цілих чисел є бінарною алгебраїчною операцією на  $\mathbb{Z}$ , оскільки за означенням сумою цілих чисел є ціле число. Далі, добре відомо, що ця операція задовольняє асоціативній властивості, тобто  $(a + b) + c = a + (b + c)$  для довільних  $a, b, c \in \mathbb{Z}$ .

1. Довести, що множина  $\mathbb{Z}$  всіх цілих чисел відносно звичайної операції додавання цілих чисел є групою і не є групою відносно звичайної операції множення. Привести приклад бінарної алгебраїчної операції, заданої на  $\mathbb{Z}$ , яка б не задовольняла асоціативній властивості.

**Розв'язання.** Очевидно, операція додавання цілих чисел є бінарною алгебраїчною операцією на  $\mathbb{Z}$ , оскільки за означенням сумою цілих чисел є ціле число. Далі, добре відомо, що ця операція задовольняє асоціативній властивості, тобто  $(a + b) + c = a + (b + c)$  для довільних  $a, b, c \in \mathbb{Z}$ . Серед цілих чисел є число 0 таке, що  $a + 0 = 0 + a = a$  для довільного елемента  $a \in \mathbb{Z}$ .

1. Довести, що множина  $\mathbb{Z}$  всіх цілих чисел відносно звичайної операції додавання цілих чисел є групою і не є групою відносно звичайної операції множення. Привести приклад бінарної алгебраїчної операції, заданої на  $\mathbb{Z}$ , яка б не задовольняла асоціативній властивості.

**Розв'язання.** Очевидно, операція додавання цілих чисел є бінарною алгебраїчною операцією на  $\mathbb{Z}$ , оскільки за означенням сумою цілих чисел є ціле число. Далі, добре відомо, що ця операція задовольняє асоціативній властивості, тобто  $(a + b) + c = a + (b + c)$  для довільних  $a, b, c \in \mathbb{Z}$ . Серед цілих чисел є число 0 таке, що  $a + 0 = 0 + a = a$  для довільного елемента  $a \in \mathbb{Z}$ . Нарешті для довільного цілого числа  $a$  існує протилежне ціле число  $-a$  з властивістю  $a + (-a) = (-a) + a = 0$ .



1. Довести, що множина  $\mathbb{Z}$  всіх цілих чисел відносно звичайної операції додавання цілих чисел є групою і не є групою відносно звичайної операції множення. Привести приклад бінарної алгебраїчної операції, заданої на  $\mathbb{Z}$ , яка б не задовольняла асоціативній властивості.

**Розв'язання.** Очевидно, операція додавання цілих чисел є бінарною алгебраїчною операцією на  $\mathbb{Z}$ , оскільки за означенням сумою цілих чисел є ціле число. Далі, добре відомо, що ця операція задовольняє асоціативній властивості, тобто  $(a + b) + c = a + (b + c)$  для довільних  $a, b, c \in \mathbb{Z}$ . Серед цілих чисел є число 0 таке, що  $a + 0 = 0 + a = a$  для довільного елемента  $a \in \mathbb{Z}$ . Нарешті для довільного цілого числа  $a$  існує протилежне ціле число  $-a$  з властивістю  $a + (-a) = (-a) + a = 0$ . Зауважимо, що додавання цілих чисел задовольняє також комутативній властивості і,

1. Довести, що множина  $\mathbb{Z}$  всіх цілих чисел відносно звичайної операції додавання цілих чисел є групою і не є групою відносно звичайної операції множення. Привести приклад бінарної алгебраїчної операції, заданої на  $\mathbb{Z}$ , яка б не задовольняла асоціативній властивості.

**Розв'язання.** Очевидно, операція додавання цілих чисел є бінарною алгебраїчною операцією на  $\mathbb{Z}$ , оскільки за означенням сумою цілих чисел є ціле число. Далі, добре відомо, що ця операція задовольняє асоціативній властивості, тобто  $(a + b) + c = a + (b + c)$  для довільних  $a, b, c \in \mathbb{Z}$ . Серед цілих чисел є число 0 таке, що  $a + 0 = 0 + a = a$  для довільного елемента  $a \in \mathbb{Z}$ . Нарешті для довільного цілого числа  $a$  існує протилежне ціле число  $-a$  з властивістю  $a + (-a) = (-a) + a = 0$ . Зауважимо, що додавання цілих чисел задовольняє також комутативній властивості і, отже, множина  $\mathbb{Z}$  є абелевою групою відносно операції додавання.

# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

- 1) ця операція є бінарною алгебраїчною операцією, оскільки  $ab \in \mathbb{Z}$  для довільних елементів  $a, b \in \mathbb{Z}$ ;

# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

- 1) ця операція є бінарною алгебраїчною операцією, оскільки  $ab \in \mathbb{Z}$  для довільних елементів  $a, b \in \mathbb{Z}$ ;
- 2) ця операція задовольняє асоціативній властивості,

# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

- 1) ця операція є бінарною алгебраїчною операцією, оскільки  $ab \in \mathbb{Z}$  для довільних елементів  $a, b \in \mathbb{Z}$ ;
- 2) ця операція задовольняє асоціативній властивості, оскільки

$$(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$$

для довільних цілих чисел  $a, b, c$ ;

# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

- 1) ця операція є бінарною алгебраїчною операцією, оскільки  $ab \in \mathbb{Z}$  для довільних елементів  $a, b \in \mathbb{Z}$ ;
- 2) ця операція задовольняє асоціативній властивості, оскільки

$$(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$$

для довільних цілих чисел  $a, b, c$ ;

- 3) серед цілих чисел є число 1 таке,

# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

- 1) ця операція є бінарною алгебраїчною операцією, оскільки  $ab \in \mathbb{Z}$  для довільних елементів  $a, b \in \mathbb{Z}$ ;
- 2) ця операція задовольняє асоціативній властивості, оскільки

$$(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$$

для довільних цілих чисел  $a, b, c$ ;

- 3) серед цілих чисел є число 1 таке, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного цілого числа  $a$ ;



# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

- 1) ця операція є бінарною алгебраїчною операцією, оскільки  $ab \in \mathbb{Z}$  для довільних елементів  $a, b \in \mathbb{Z}$ ;
- 2) ця операція задовольняє асоціативній властивості, оскільки

$$(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$$

для довільних цілих чисел  $a, b, c$ ;

- 3) серед цілих чисел є число 1 таке, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного цілого числа  $a$ ;
- 4) однак, не для будь-якого елемента  $a \in \mathbb{Z}$  існує обернений елемент  $a^{-1} \in \mathbb{Z}$ .

# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

- 1) ця операція є бінарною алгебраїчною операцією, оскільки  $ab \in \mathbb{Z}$  для довільних елементів  $a, b \in \mathbb{Z}$ ;
- 2) ця операція задовольняє асоціативній властивості, оскільки

$$(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$$

для довільних цілих чисел  $a, b, c$ ;

- 3) серед цілих чисел є число 1 таке, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного цілого числа  $a$ ;
- 4) однак, не для будь-якого елемента  $a \in \mathbb{Z}$  існує обернений елемент  $a^{-1} \in \mathbb{Z}$ . Справді, наприклад для цілого числа 2 не існує такого цілого числа  $x$ ,

# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

- 1) ця операція є бінарною алгебраїчною операцією, оскільки  $ab \in \mathbb{Z}$  для довільних елементів  $a, b \in \mathbb{Z}$ ;
- 2) ця операція задовольняє асоціативній властивості, оскільки

$$(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$$

для довільних цілих чисел  $a, b, c$ ;

- 3) серед цілих чисел є число 1 таке, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного цілого числа  $a$ ;
- 4) однак, не для будь-якого елемента  $a \in \mathbb{Z}$  існує обернений елемент  $a^{-1} \in \mathbb{Z}$ . Справді, наприклад для цілого числа 2 не існує такого цілого числа  $x$ , щоб  $2 \cdot x = 1$ .

# Приклади розв'язування задач

У другому випадку, коли на множині  $\mathbb{Z}$  задано операцію множення, бачимо, що:

- 1) ця операція є бінарною алгебраїчною операцією, оскільки  $ab \in \mathbb{Z}$  для довільних елементів  $a, b \in \mathbb{Z}$ ;
- 2) ця операція задовольняє асоціативній властивості, оскільки

$$(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$$

для довільних цілих чисел  $a, b, c$ ;

- 3) серед цілих чисел є число 1 таке, що  $1 \cdot a = a \cdot 1 = a$  для довільного цілого числа  $a$ ;
- 4) однак, не для будь-якого елемента  $a \in \mathbb{Z}$  існує обернений елемент  $a^{-1} \in \mathbb{Z}$ . Справді, наприклад для цілого числа 2 не існує такого цілого числа  $x$ , щоб  $2 \cdot x = 1$ .

Таким чином, множина  $\mathbb{Z}$  не є групою відносно операції множення цілих чисел.

## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$

## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

Обчислимо:

$$(1 \circ 2) \circ 3 =$$



## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

Обчислимо:

$$(1 \circ 2) \circ 3 = (-1 + (-2)) \circ 3 =$$

## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

Обчислимо:

$$(1 \circ 2) \circ 3 = (-1 + (-2)) \circ 3 = (-3) \circ 3$$

## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

Обчислимо:

$$(1 \circ 2) \circ 3 = (-1 + (-2)) \circ 3 = (-3) \circ 3 = -(-3) + (-3) =$$

# Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

Обчислимо:

$$(1 \circ 2) \circ 3 = (-1 + (-2)) \circ 3 = (-3) \circ 3 = -(-3) + (-3) = 0,$$

$$1 \circ (2 \circ 3) =$$

## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

Обчислимо:

$$\begin{aligned}(1 \circ 2) \circ 3 &= (-1 + (-2)) \circ 3 = (-3) \circ 3 = -(-3) + (-3) = 0, \\ 1 \circ (2 \circ 3) &= 1 \circ (-2 + (-3)) =\end{aligned}$$

## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

Обчислимо:

$$\begin{aligned}(1 \circ 2) \circ 3 &= (-1 + (-2)) \circ 3 = (-3) \circ 3 = -(-3) + (-3) = 0, \\ 1 \circ (2 \circ 3) &= 1 \circ (-2 + (-3)) = 1 \circ (-5) =\end{aligned}$$

## Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

Обчислимо:

$$\begin{aligned}(1 \circ 2) \circ 3 &= (-1 + (-2)) \circ 3 = (-3) \circ 3 = -(-3) + (-3) = 0, \\ 1 \circ (2 \circ 3) &= 1 \circ (-2 + (-3)) = 1 \circ (-5) = -1 - (-5) =\end{aligned}$$

# Приклади розв'язування задач

Нарешті, розглянемо бінарну алгебраїчну операцію  $\circ : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \rightarrow \mathbb{Z}$ , визначену за правилом:

$$m \circ n = -m + (-n) \quad (m, n \in \mathbb{Z}),$$

де  $+$  є звичайною операцією додавання цілих чисел, а  $-a$  є протилежним числом до цілого числа  $a$  (очевидно, що  $m \circ n \in \mathbb{Z}$  для довільних  $m, n \in \mathbb{Z}$ ).

Обчислимо:

$$(1 \circ 2) \circ 3 = (-1 + (-2)) \circ 3 = (-3) \circ 3 = -(-3) + (-3) = 0,$$

$$1 \circ (2 \circ 3) = 1 \circ (-2 + (-3)) = 1 \circ (-5) = -1 - (-5) = 4.$$

Отже,

$$(1 \circ 2) \circ 3 \neq 1 \circ (2 \circ 3).$$

Це означає, що бінарна алгебраїчна операція  $\circ$  не задовольняє асоціативній властивості.



2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

**Розв'язання.** Відомо (теорема про добуток невідроджених матриць), що добуток двох довільних невідроджених матриць із  $GL(n, \mathbb{R})$  є невідродженою матрицею із  $GL(n, \mathbb{R})$ .

2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

**Розв'язання.** Відомо (теорема про добуток невідроджених матриць), що добуток двох довільних невідроджених матриць із  $GL(n, \mathbb{R})$  є невідродженою матрицею із  $GL(n, \mathbb{R})$ . Отже, операція множення матриць є бінарною алгебраїчною операцією на  $GL(n, \mathbb{R})$ .

2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

**Розв'язання.** Відомо (теорема про добуток невироджених матриць), що добуток двох довільних невироджених матриць із  $GL(n, \mathbb{R})$  є невиродженою матрицею із  $GL(n, \mathbb{R})$ . Отже, операція множення матриць є бінарною алгебраїчною операцією на  $GL(n, \mathbb{R})$ . За теоремою про асоціативну властивість добутку матриць операція множення матриць задовольняє асоціативній властивості.

2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

**Розв'язання.** Відомо (теорема про добуток невироджених матриць), що добуток двох довільних невироджених матриць із  $GL(n, \mathbb{R})$  є невиродженою матрицею із  $GL(n, \mathbb{R})$ . Отже, операція множення матриць є бінарною алгебраїчною операцією на  $GL(n, \mathbb{R})$ . За теоремою про асоціативну властивість добутку матриць операція множення матриць задовольняє асоціативній властивості. В множині  $GL(n, \mathbb{R})$  існує одиничний елемент відносно операції множення, роль якого відіграє одинична матриця порядку  $n$ .

2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

**Розв'язання.** Відомо (теорема про добуток невироджених матриць), що добуток двох довільних невироджених матриць із  $GL(n, \mathbb{R})$  є невиродженою матрицею із  $GL(n, \mathbb{R})$ . Отже, операція множення матриць є бінарною алгебраїчною операцією на  $GL(n, \mathbb{R})$ . За теоремою про асоціативну властивість добутку матриць операція множення матриць задовольняє асоціативній властивості. В множині  $GL(n, \mathbb{R})$  існує одиничний елемент відносно операції множення, роль якого відіграє одинична матриця порядку  $n$ . Нарешті, із ознаки оборотної матриці слідує, що для довільної невиродженої матриці  $A \in GL(n, \mathbb{R})$  існує обернена матриця  $A^{-1} \in GL(n, \mathbb{R})$ .

2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

**Розв'язання.** Відомо (теорема про добуток невідроджених матриць), що добуток двох довільних невідроджених матриць із  $GL(n, \mathbb{R})$  є невідродженою матрицею із  $GL(n, \mathbb{R})$ . Отже, операція множення матриць є бінарною алгебраїчною операцією на  $GL(n, \mathbb{R})$ . За теоремою про асоціативну властивість добутку матриць операція множення матриць задовольняє асоціативній властивості. В множині  $GL(n, \mathbb{R})$  існує одиничний елемент відносно операції множення, роль якого відіграє одинична матриця порядку  $n$ . Нарешті, із ознаки оборотної матриці слідує, що для довільної невідродженої матриці  $A \in GL(n, \mathbb{R})$  існує обернена матриця  $A^{-1} \in GL(n, \mathbb{R})$ . Таким чином, множина  $GL(n, \mathbb{R})$  відносно операції множення матриць є групою.

2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

**Розв'язання.** Відомо (теорема про добуток невідроджених матриць), що добуток двох довільних невідроджених матриць із  $GL(n, \mathbb{R})$  є невідродженою матрицею із  $GL(n, \mathbb{R})$ . Отже, операція множення матриць є бінарною алгебраїчною операцією на  $GL(n, \mathbb{R})$ . За теоремою про асоціативну властивість добутку матриць операція множення матриць задовольняє асоціативній властивості. В множині  $GL(n, \mathbb{R})$  існує одиничний елемент відносно операції множення, роль якого відіграє одинична матриця порядку  $n$ . Нарешті, із ознаки оборотної матриці слідує, що для довільної невідродженої матриці  $A \in GL(n, \mathbb{R})$  існує обернена матриця  $A^{-1} \in GL(n, \mathbb{R})$ . Таким чином, множина  $GL(n, \mathbb{R})$  відносно операції множення матриць є групою. Ця група називається **повною лінійною групою степеня  $n$  над  $\mathbb{R}$** .



2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

**Розв'язання.** Відомо (теорема про добуток невідроджених матриць), що добуток двох довільних невідроджених матриць із  $GL(n, \mathbb{R})$  є невідродженою матрицею із  $GL(n, \mathbb{R})$ . Отже, операція множення матриць є бінарною алгебраїчною операцією на  $GL(n, \mathbb{R})$ . За теоремою про асоціативну властивість добутку матриць операція множення матриць задовольняє асоціативній властивості. В множині  $GL(n, \mathbb{R})$  існує одиничний елемент відносно операції множення, роль якого відіграє одинична матриця порядку  $n$ . Нарешті, із ознаки оборотної матриці слідує, що для довільної невідродженої матриці  $A \in GL(n, \mathbb{R})$  існує обернена матриця  $A^{-1} \in GL(n, \mathbb{R})$ . Таким чином, множина  $GL(n, \mathbb{R})$  відносно операції множення матриць є групою. Ця група називається **повною лінійною групою степеня  $n$  над  $\mathbb{R}$** . Зауважимо, що група  $GL(1, \mathbb{R})$  — абелева,

2. Показати, що множина  $GL(n, \mathbb{R})$  всіх оборотних матриць порядку  $n$  з дійсними елементами відносно операції множення матриць є групою.

**Розв'язання.** Відомо (теорема про добуток невідроджених матриць), що добуток двох довільних невідроджених матриць із  $GL(n, \mathbb{R})$  є невідродженою матрицею із  $GL(n, \mathbb{R})$ . Отже, операція множення матриць є бінарною алгебраїчною операцією на  $GL(n, \mathbb{R})$ . За теоремою про асоціативну властивість добутку матриць операція множення матриць задовольняє асоціативній властивості. В множині  $GL(n, \mathbb{R})$  існує одиничний елемент відносно операції множення, роль якого відіграє одинична матриця порядку  $n$ . Нарешті, із ознаки оборотної матриці слідує, що для довільної невідродженої матриці  $A \in GL(n, \mathbb{R})$  існує обернена матриця  $A^{-1} \in GL(n, \mathbb{R})$ . Таким чином, множина  $GL(n, \mathbb{R})$  відносно операції множення матриць є групою. Ця група називається **повною лінійною групою степеня  $n$  над  $\mathbb{R}$** . Зауважимо, що група  $GL(1, \mathbb{R})$  — абелева, а група  $GL(n, \mathbb{R})$  ( $n > 1$ ) — не є абелевою.

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

# Приклади розв'язування задач

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині,

## Приклади розв'язування задач

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

## Приклади розв'язування задач

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) =$$

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1 + a_2) + (b_1 + b_2)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}),$$

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1 + a_2) + (b_1 + b_2)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}),$$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3})(a_2 + b_2\sqrt{3}) =$$



3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1 + a_2) + (b_1 + b_2)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}),$$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3})(a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1a_2 + 3b_1b_2) + (a_1b_2 + a_2b_1)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1 + a_2) + (b_1 + b_2)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}),$$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3})(a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1a_2 + 3b_1b_2) + (a_1b_2 + a_2b_1)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

Добре відомо, що операції додавання і множення дійсних чисел, зокрема і чисел із  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ , задовольняють асоціативній та комутативній властивостям.

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1 + a_2) + (b_1 + b_2)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}),$$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3})(a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1a_2 + 3b_1b_2) + (a_1b_2 + a_2b_1)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

Добре відомо, що операції додавання і множення дійсних чисел, зокрема і чисел із  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ , задовольняють асоціативній та комутативній властивостям. Крім того вони пов'язані законом дистрибутивності.

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1 + a_2) + (b_1 + b_2)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}),$$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3})(a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1a_2 + 3b_1b_2) + (a_1b_2 + a_2b_1)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

Добре відомо, що операції додавання і множення дійсних чисел, зокрема і чисел із  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ , задовольняють асоціативній та комутативній властивостям. Крім того вони пов'язані законом дистрибутивності.

Множина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  містить числа 0 і 1

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1 + a_2) + (b_1 + b_2)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}),$$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3})(a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1a_2 + 3b_1b_2) + (a_1b_2 + a_2b_1)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

Добре відомо, що операції додавання і множення дійсних чисел, зокрема і чисел із  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ , задовольняють асоціативній та комутативній властивостям. Крім того вони пов'язані законом дистрибутивності.

Множина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  містить числа 0 і 1 ( $0 = 0 + 0\sqrt{3}$ ,

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1 + a_2) + (b_1 + b_2)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}),$$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3})(a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1a_2 + 3b_1b_2) + (a_1b_2 + a_2b_1)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

Добре відомо, що операції додавання і множення дійсних чисел, зокрема і чисел із  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ , задовольняють асоціативній та комутативній властивостям. Крім того вони пов'язані законом дистрибутивності.

Множина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  містить числа 0 і 1 ( $0 = 0 + 0\sqrt{3}, 1 = 1 + 0\sqrt{3}$ ).

3. Довести, що підмножина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3}) = \{a + b\sqrt{3} \mid a, b \in \mathbb{Q}\}$  множини дійсних чисел є полем відносно звичайних операцій додавання і множення дійсних чисел.

**Розв'язання.** Звичайні операції додавання і множення дійсних чисел із множини  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є бінарними операціями на цій множині, оскільки для довільних  $a_1 + b_1\sqrt{3}, a_2 + b_2\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3}) + (a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1 + a_2) + (b_1 + b_2)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}),$$

$$(a_1 + b_1\sqrt{3})(a_2 + b_2\sqrt{3}) = (a_1a_2 + 3b_1b_2) + (a_1b_2 + a_2b_1)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

Добре відомо, що операції додавання і множення дійсних чисел, зокрема і чисел із  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ , задовольняють асоціативній та комутативній властивостям. Крім того вони пов'язані законом дистрибутивності.

Множина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  містить числа 0 і 1 ( $0 = 0 + 0\sqrt{3}, 1 = 1 + 0\sqrt{3}$ ). Ці числа відіграють роль нульового і одиничного елемента відповідно для операцій додавання і множення.

## Приклади розв'язування задач

Оскільки для довільних чисел  $a, b \in \mathbb{Q}$  існують протилежні числа  $-a, -b \in \mathbb{Q}$ ,



## Приклади розв'язування задач

Оскільки для довільних чисел  $a, b \in \mathbb{Q}$  існують протилежні числа  $-a, -b \in \mathbb{Q}$ , то для довільного числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує протилежне число  $-(a + b\sqrt{3}) = (-a) + (-b)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$

## Приклади розв'язування задач

Оскільки для довільних чисел  $a, b \in \mathbb{Q}$  існують протилежні числа  $-a, -b \in \mathbb{Q}$ , то для довільного числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує протилежне число  $-(a + b\sqrt{3}) = (-a) + (-b)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  (очевидно,  $(a + b\sqrt{3}) + ((-a) + (-b)\sqrt{3}) = 0$ ).

## Приклади розв'язування задач

Оскільки для довільних чисел  $a, b \in \mathbb{Q}$  існують протилежні числа  $-a, -b \in \mathbb{Q}$ , то для довільного числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує протилежне число  $-(a + b\sqrt{3}) = (-a) + (-b)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  (очевидно,  $(a + b\sqrt{3}) + ((-a) + (-b)\sqrt{3}) = 0$ ). Нарешті, покажемо, що для довільного ненульового числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує обернене число в  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ .

## Приклади розв'язування задач

Оскільки для довільних чисел  $a, b \in \mathbb{Q}$  існують протилежні числа  $-a, -b \in \mathbb{Q}$ , то для довільного числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує протилежне число  $-(a + b\sqrt{3}) = (-a) + (-b)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  (очевидно,  $(a + b\sqrt{3}) + ((-a) + (-b)\sqrt{3}) = 0$ ). Нарешті, покажемо, що для довільного ненульового числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує обернене число в  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ . Оскільки  $a$  і  $b$  одночасно не дорівнюють нулю, то  $a^2 - 3b^2 \neq 0$ .

# Приклади розв'язування задач

Оскільки для довільних чисел  $a, b \in \mathbb{Q}$  існують протилежні числа  $-a, -b \in \mathbb{Q}$ , то для довільного числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує протилежне число  $-(a + b\sqrt{3}) = (-a) + (-b)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  (очевидно,  $(a + b\sqrt{3}) + ((-a) + (-b)\sqrt{3}) = 0$ ). Нарешті, покажемо, що для довільного ненульового числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує обернене число в  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ . Оскільки  $a$  і  $b$  одночасно не дорівнюють нулю, то  $a^2 - 3b^2 \neq 0$ . Бо в протилежному випадку це б означало існування раціонального числа, квадрат якого дорівнює 3. Розглянемо число

$$\frac{a}{a^2 - 3b^2} + \frac{-b}{a^2 - 3b^2}\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

# Приклади розв'язування задач

Оскільки для довільних чисел  $a, b \in \mathbb{Q}$  існують протилежні числа  $-a, -b \in \mathbb{Q}$ , то для довільного числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує протилежне число  $-(a + b\sqrt{3}) = (-a) + (-b)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  (очевидно,  $(a + b\sqrt{3}) + ((-a) + (-b)\sqrt{3}) = 0$ ). Нарешті, покажемо, що для довільного ненульового числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує обернене число в  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ . Оскільки  $a$  і  $b$  одночасно не дорівнюють нулю, то  $a^2 - 3b^2 \neq 0$ . Бо в протилежному випадку це б означало існування раціонального числа, квадрат якого дорівнює 3. Розглянемо число

$$\frac{a}{a^2 - 3b^2} + \frac{-b}{a^2 - 3b^2}\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

Обчисливши добуток

$$(a + b\sqrt{3}) \left( \frac{a}{a^2 - 3b^2} + \frac{-b}{a^2 - 3b^2}\sqrt{3} \right) =$$

## Приклади розв'язування задач

Оскільки для довільних чисел  $a, b \in \mathbb{Q}$  існують протилежні числа  $-a, -b \in \mathbb{Q}$ , то для довільного числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує протилежне число  $-(a + b\sqrt{3}) = (-a) + (-b)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  (очевидно,  $(a + b\sqrt{3}) + ((-a) + (-b)\sqrt{3}) = 0$ ). Нарешті, покажемо, що для довільного ненульового числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує обернене число в  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ . Оскільки  $a$  і  $b$  одночасно не дорівнюють нулю, то  $a^2 - 3b^2 \neq 0$ . Бо в протилежному випадку це б означало існування раціонального числа, квадрат якого дорівнює 3. Розглянемо число

$$\frac{a}{a^2 - 3b^2} + \frac{-b}{a^2 - 3b^2}\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

Обчисливши добуток

$$(a + b\sqrt{3}) \left( \frac{a}{a^2 - 3b^2} + \frac{-b}{a^2 - 3b^2}\sqrt{3} \right) = \frac{a^2 - 3b^2}{a^2 - 3b^2} + \frac{ba - ab}{a^2 - 3b^2}\sqrt{3} = 1,$$

переконуємося, що це число є оберненим до числа  $a + b\sqrt{3}$ .

# Приклади розв'язування задач

Оскільки для довільних чисел  $a, b \in \mathbb{Q}$  існують протилежні числа  $-a, -b \in \mathbb{Q}$ , то для довільного числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує протилежне число  $-(a + b\sqrt{3}) = (-a) + (-b)\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  (очевидно,  $(a + b\sqrt{3}) + ((-a) + (-b)\sqrt{3}) = 0$ ). Нарешті, покажемо, що для довільного ненульового числа  $a + b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3})$  існує обернене число в  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ . Оскільки  $a$  і  $b$  одночасно не дорівнюють нулю, то  $a^2 - 3b^2 \neq 0$ . Бо в протилежному випадку це б означало існування раціонального числа, квадрат якого дорівнює 3. Розглянемо число

$$\frac{a}{a^2 - 3b^2} + \frac{-b}{a^2 - 3b^2}\sqrt{3} \in \mathbb{Q}(\sqrt{3}).$$

Обчисливши добуток

$$(a + b\sqrt{3}) \left( \frac{a}{a^2 - 3b^2} + \frac{-b}{a^2 - 3b^2}\sqrt{3} \right) = \frac{a^2 - 3b^2}{a^2 - 3b^2} + \frac{ba - ab}{a^2 - 3b^2}\sqrt{3} = 1,$$

переконаємося, що це число є оберненим до числа  $a + b\sqrt{3}$ .

З усього вище сказаного випливає, що множина  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$  є полем відносно операцій додавання і множення дійсних чисел із  $\mathbb{Q}(\sqrt{3})$ .